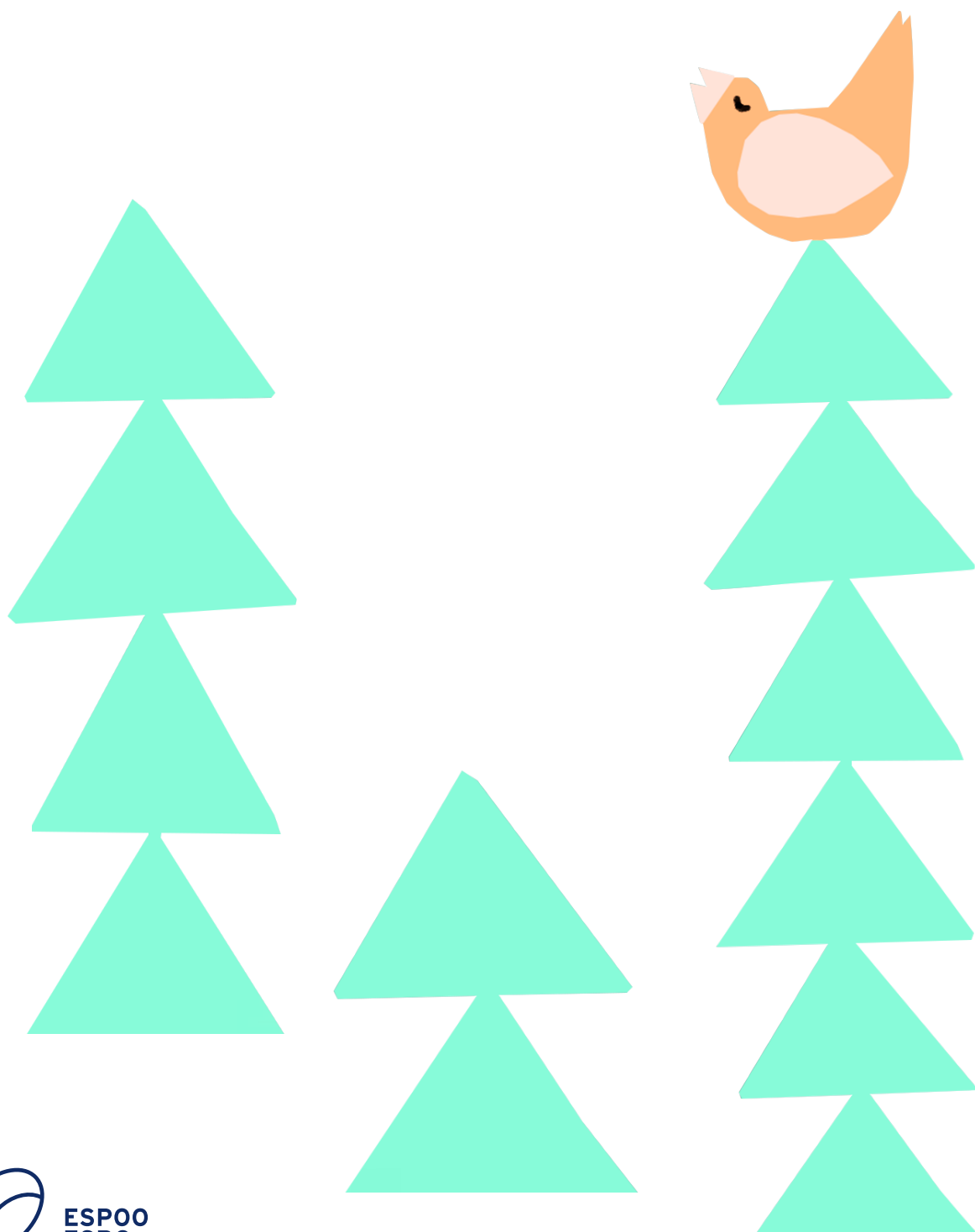

MENNÄÄN METSÄÄN!

Toimintakortit varhaiskasvatuksen
luontotoimintaan

MENNÄÄN METSÄÄN!

Toimintakortit varhaiskasvatuksen luontotoimintaan

Mennään metsään -viikko on Espoon varhaiskasvatuksen oma teemaviikko, jonka tarkoituksena on tarjota lapsille elämyksiä ja monipuolista, varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toimintaa luontoympäristössä.

Teemaviikon tukena voidaan hyödyntää näitä Mennään metsään -toimintakortteja. Voitte poimia toimintakorteista ryhmällemme sopivat ja suunnitella niiden avulla vaikka koko viikon toiminnan luonnossa toteutettavaksi.

Toimintakortit on jaettu Varhaiskasvatussuunnitelman oppimisen alueiden mukaisesti viiteen teemaan, jotka tunnistat tehtäväkorttien väristä:

Kielten rikas maailma

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Minä ja meidän yhteisömme

Kasvan, liikun ja kehityn

Ilmaisun monet muodot

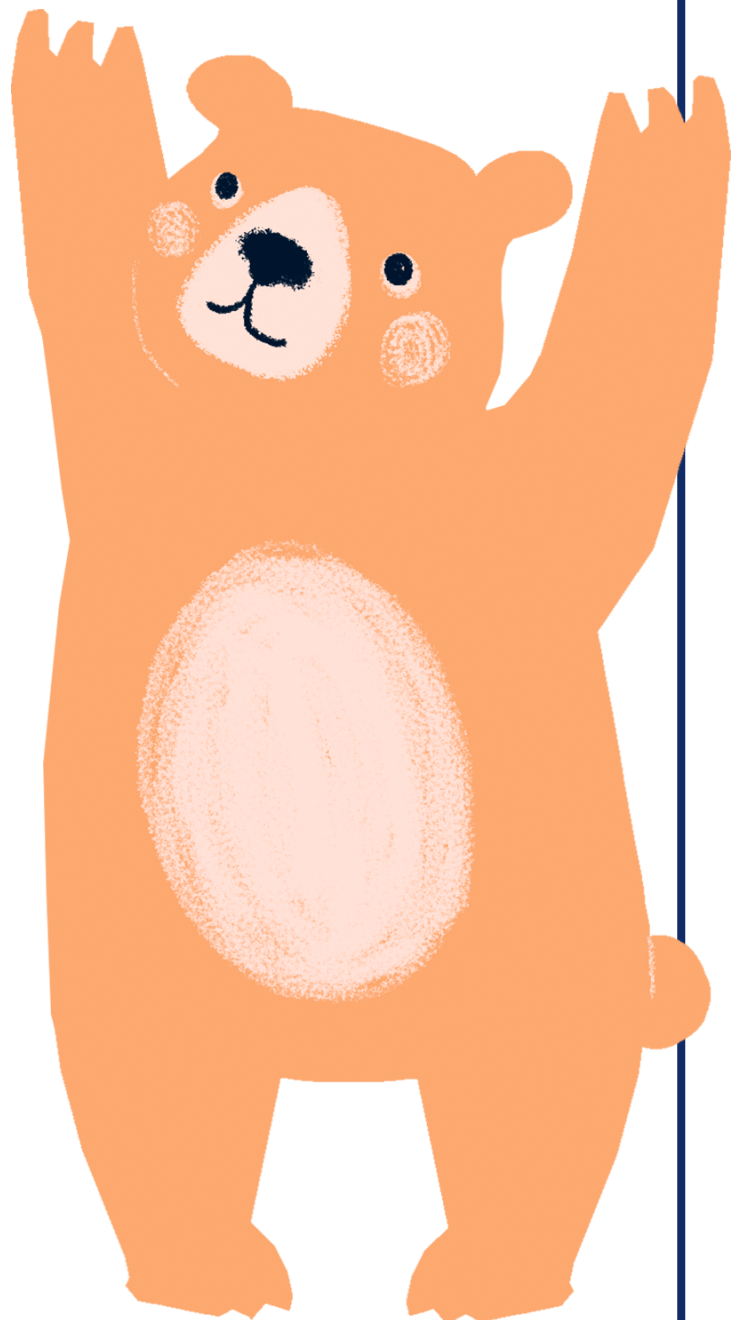
Espoon varhaiskasvatus
Kuvitus: Eveliina Netti

KARHU KÄSKEE -LEIKKI

Leikissä voidaan harjoitella sijaintikäsitteitä, sekä metsä- ja liikkumissanastoa. Aikuinen on karhu, joka antaa lapsille ohjeita. Kun leikki tulee tutuksi, lapset voivat itse toimia karhuina.

- Seiso yhdellä jalalla kannon vieressä.
- Seiso pitkänä ja suorana kiven takana.
- Hypi tasajalkaa sammalmättään päällä.
- Mene kyykkyyyn kuusen oksien alapuolelle.
- Pyörähdä ympäri paikallasi.
- Hiivi matalana kuin hiiri.
- Mene kyykkyyyn kaverin taakse.
- Seiso suorana puun rungon edessä.

KÄRPÄSLÄTKÄLEIKKI

Tämä leikki sopii eskareille. Leikkijät jaetaan kahteen jonoon. Jonon ensimmäisillä on kädessään kärpäslätkät tai vaikka pajunoksat. Sopivan matkan päässä jonoista on vierekkäin kaksi eri kirjainta, esim. A ja O. Kirjaimet voi ripustaa esimerkiksi puuhun tai piirtää maahan.

Aikuinen sanoo sanan, esimerkiksi ”omena”, jolloin jonojen ensimmäiset yrittävät nopeasti juosta sen kirjaimen luo, jolla sana alkaa. Ensimmäisenä oikeaa kirjainta kärpäslätkällä läpsäissyt leikkijä voittaa ja saa ”varastaa” toisen leikkijän omaan joukkueeseensa. Molemmat leikkijät siirtyvät voittajajoukkueen jonon perälle ja jonojen seuraavat valmistautuvat kuulemaan seuraavan sanan.

Leikkiä voidaan muuttaa kuuntelemalla sanan loppuäännettä tai sitä, onko sanassa lyhyt vai pitkä vokaali, esim. AA tai A (aamu/auto).

Vinkki: Leikki kannattaa lopettaa, kun joukkueet ovat tasalukuisia tai kaikki leikkijät ovat samassa joukkueessa – näin kaikki ovat voittajia!

PIENTEN SATUHETKI SAMMALMÄTTÄÄLLÄ

Kirjoja alle 4-vuotiaiden metsäretkellä luettavaksi

- **Kolmikko metsäretkellä** (Maria Nilsson Thore): Hurmaava kirja päiväkotiryhmän metsäretkestä. Lyhyet tekstit ja keskusteluun innostava kuvitus.
- **Pikku toukka paksulainen** (Eric Carle): Värikäs kertomus pienestä toukasta, joka syö ja kasvaa. Kirjan avulla voi harjoitella muun muassa viikonpäiviä ja ruokasanastoa.
- **Mur, eli karhu** (Kaisa Happonen): Tarina karhusta, joka oli erilainen ja viimein uskalsi olla oma itsensä. Ihanat, konkreettiset kuvat ja selkeä teksti. Tutustu myös kirjoihin Mur ja tähti, sekä Mur ja mustikka.
- **Kolmikko ulkoilee** (Maria Nilsson Thore): Kirja siitä, mitä kaikkea päiväkodin pihalla ja lähiympäristössä voikaan **tehdä!**
- **Ooo! sanoi pöllö** (Tim Hopgood): Suloinen pahvisivuinen kirja pienestä pöllöstä, luonnonilmiöistä ja väreistä.
- **Muumiperhe metsässä** (Päivi Arenius): Kirja, jonka lyhyet tekstit ja hauskat etsimistehtävät kehittävät visuaalista hahmottamista ja lukumäärien laskemista.

ISOMPIEN SATUHETKI SAMMALMÄTTÄÄLLÄ

Kirjoja 4-6 -vuotiaiden metsäretkellä luettavaksi:

- **Minä, Muru ja metsä** (Lena Frolander-Ulf): Tarina metsästä, jännityksestä ja pelon voittamisesta. Lyhyt ja ytimekäs teksti, sekä, keskustelua herättävä kuvitus.
- **Minisijainen metsäretkellä** (Vuokko Hurme): Raikkaalla huumorilla varustettu kirja lapsen huonosta tuulesta ja villistä metsäretkestä.
- **Kasa -, Kasan nenä - ja Roskakasa -kirjat** (Emilia Erfving): Kauniin värikkäät kirjat metsässä asuvasta Kasasta, vuodenajoista ja luonnon roskaamisesta.
- **Niilo rakentaa pöntön** (Airi Savisaari): Tarina kaikille pienille lintubongareille!
- **Piilosilla metsässä** (Sari Kanala): Upea valokuvakirja houkuttelee arvuuttelemaan, keitä metsän asukkaita kuvissa piileksii. Tiedonjanoisille kirja tarjoaa paljon mielenkiintoista opittavaa luonnosta.
- **Sata siementä, jotka lensivät pois** (Isabel Minhós Martins): Persoonallisesti kuvitettu kirja puista, siemenistä ja luonnon kiertokulusta.
- **Muumiperhe metsässä** (Päivi Arenius): Kirja, jonka lyhyet tekstit ja hauskat etsimistehtävät kehittävät visuaalista hahmottamista ja lukumäärien laskemista.

METSÄMUSAPEDA

Pitäkää musapedahetki metsässä. Voitte valita lauluiksi luonto- ja eläinteemaisia lauluja. Seuraavat laulut löytyvät kuvitettuina MusaPeda-materiaalipankista:

- Hiiri mittaa maailmaa
- Karhu nukkuu
- Kolme varista
- Lennä, lennä leppäkerttu
- Metsän eläimet
- Mikko Repolainen
- Minä näin kun kettu
- Mittarimato
- Etanan sääennustus
- Nallet tallustaa
- Pienen pieni sade
- Sade
- Pikku pupu
- Pikku päästäinen
- Viisi pientä ankkaa

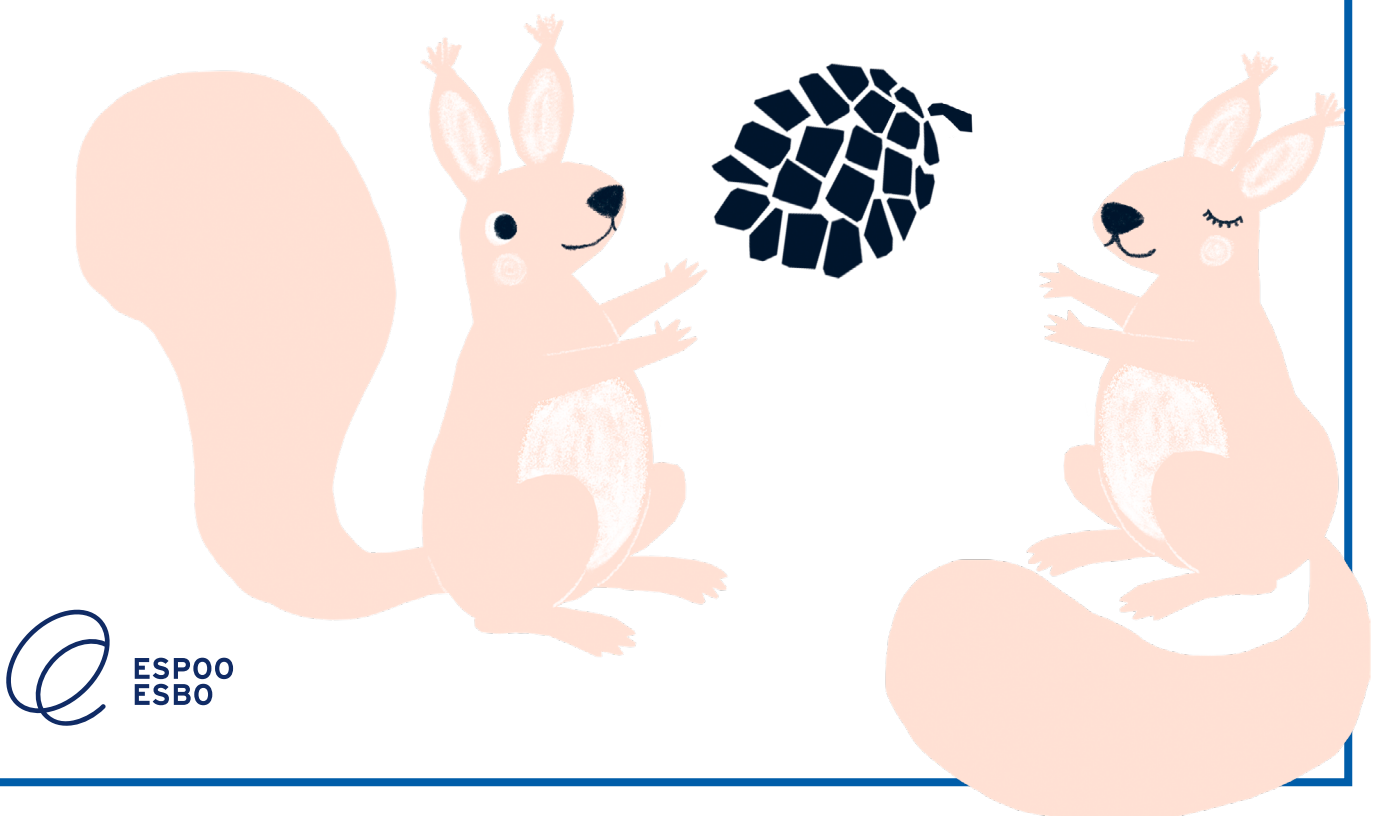
Vinkki: Ripustakaa laulujen kuvakortit pyykkipojilla kahden puun väliin sidotulle narulle.

KÄPYKISAILUT

Kerätkää ensin reilusti käpyjä ja kisailkaa sitten leikki-mielisesti erilaisilla käpypisteillä.

- **Tarkkuusheitto:** Heitetään sovitulta heittopaikalta käpyjä ja yritetään osua puunrunkoihin. Lasketaan osumat.
- **Käpykoris:** Heitetään käpyjä erilaisiin maaleihin; puuhun ripustettuihin sateenvarjoihin, ämpäreihin tai kepeillä maahan rajattuihin heittomaaleihin.
- **Pituusheitto:** Heitetään joukkueina käpyjä siten, että seuraava heittää siitä, mihin edellisen heittäjän käpy ylsi.
- **Käpyralli:** Kaikki kävyt kerätään yhteen isoon kasaan. Jokainen leikkijä valitsee itselleen pesäksi puun, jonka juurelle kerätään käpyjä yhteisestä kasasta. Käpyjä saa ottaa yhden kerrallaan. Lopuksi voidaan laskea käpysaaliit.
- **Käpygolf:** Pelatkaa käpygolfia etenemällä maaleilta/koreilta toisille. Koreina voi käyttää esimerkiksi ämpäreitä.

METSÄJOOGA

Metsä tarjoaa paikan myös rentoutumiseen ja rauhoittumiseen. Lasten kanssa kehotietoisuutta, rentoutumista, keskittymistä ja lempeää läsnäoloa voi harjoitella joogan avulla. Kokeilkaa seuraavia liikkeitä ja keksikää itse omia:

Vinkki: Voitte myös valokuvata lasten joogaliikkeitä ja tehdä niistä ryhmälleen omat joogakortit. Lapsen omista joogakuvista voi tehdä myös lahjaksi annettavan joogakorttisetin, esimerkiksi äitienpäivään.

- **Viisas puu:** Seiso ensin tukevasti molemmilla jaloilla. Nosta sitten toinen jalka ilmaan ja tue se toisen jalan säärtä vasten, jolloin jalat muodostavat puun rungon. Nosta sitten kädet ylös puun oksiksi.
- **Istuva jänis:** Seiso ensin tukevasti molemmilla jaloilla. Kyykisty hieman, ikään kuin istuisit tuolille. Nosta kädet ilmaan jäniksen korviksi ja käännä katse korvien suuntaan.
- **Venyttelevä hirvi:** Seiso pienen matkan päässä puusta, kasvot kohti puun runkoa. Nojaa käsillä puun runkoon, sormet ylöspäin osoittaen. Kädet ovat kuin valtavat hirven sarvet, joilla hirvi nojaa puuhun. Anna rinnan painua kohti maata ja hengitä rauhallisesti.
- **Sammakko sammalmättäällä:** Laskeudu kyykkyy, kädet jalkojen välissä. Nojaa käsillä maahan ja laske pää alaspäin kohti maata. Sulje silmät ja keskity haistelemaan metsän tuoksua.

SEIKKAILURATA

Rakentakaa metsään seikkailurata! Kokeilkaa vaikkapa näitä:

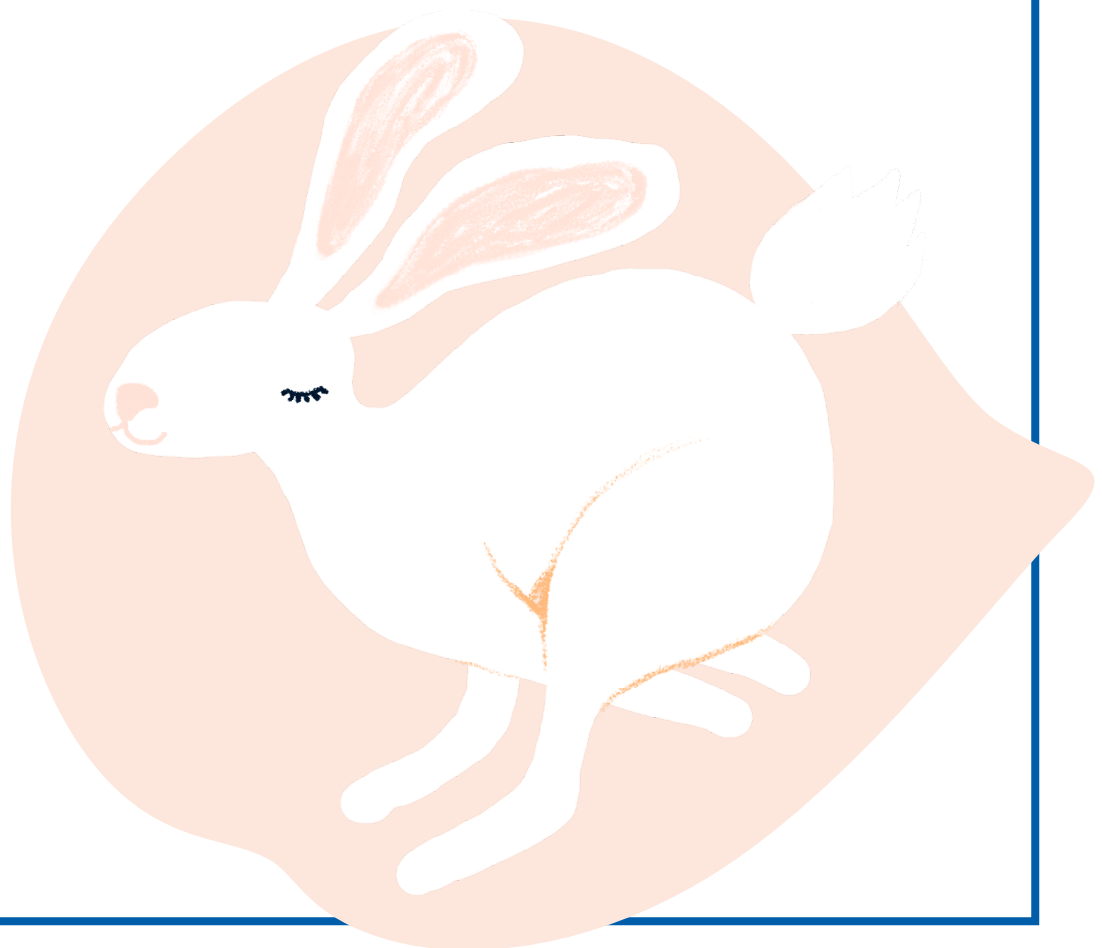
- **Tasapainoilurata:** virittäkää slackline-köysi kahden puun väliin ja tasapainoilkaa sitä pitkin (Slackline-köysiä löytyy välinelainaamoiden retkiseteistä)
- **Hämähäkinverkko:** tehkää naruista sokkelo puiden väliin. Yrittäkää kulkea läpi koskematta verkkoon.
- **Kalliokiipeily:** Kiinnittäkää köysi tukevan puun ympärille loivan kallion yläpuolelle. Kiivetkää köyden avulla ylös. Kokeilkaa myös laskeutumista, nojautuen taaksepäin ja pitäen köydestä kiinni.
- **Liaaniheilautus:** Kiinnittäkää tukeva köysi puun oksaan. Heilauta köyden avulla itsesi esim. kannon päältä toiselle.
- **Seikkailu kiipeilyvaljailla:** Tehkää ohuesta narusta reitti metsään. Reitti voi kulkea vaihtelevissa maastoissa. Lapset kulkevat seikkailuradalla ”turvavaljaiden” varassa. Turvavaljaina voi käyttää esimerkiksi vyötärölle kiinnitettävää karabiinihakasta.
- **Aistipisteet:** Laittakaa kangaspusseihin käpyjä, kiviä, keppejä yms. ja tunnustelkaa niitä sokkona. Kuunnelkaa metsän ääniä silmät kiinni ja laskekaa, kuinka monta erilaista ääntä kuulette. Maistelkaa metsän syötäviä herkkuja ketunleivästä ja voikukanlehdistä kuusenkerkkiin ja erilaisiin marjoihin.

METSÄPARKOUR

Rakentakaa metsään seikkailurata! Kokeilkaa vaikkapa näitä:

- Puun oksassa roikkuminen.
- Puun rungossa roikkuminen kädet ja jalat puun rungon ympärille kiedottuna.
- Kävely kaatuneen puun päällä.
- Tasapainoilu yhdellä jalalla kiven päällä.
- Loikkaaminen kiveltä kivelle.
- Polkujuoksu.
- Tasahyppely kannon yli.
- Puun juurien päällä kävely.
- Istu kivellä / kannolla ja nosta kädet ja jalat kohti taivasta.

OMAKUVA

Tehkää omakuvat hyödyntämällä luonnonmateriaaleja, kuten keppejä, käpyjä, kukkia ja kiviä. Pitäkää lopuksi taidenäyttely ja kiertäkää katsomassa jokaisen omakuva. Omakuvat voi myös kehystää luonnonmateriaalien avulla. Valokuvaamalla omakuvat voitte koota niistä näyttelyn myös päiväkodille.

Vinkki: Omakuvia tai hassuja naamoja voi tehdä myös savesta. Muotoilkaa savesta kasvoja suoraan puiden runkoihin. Kasvot voi koristella pikkukivillä, kepeillä ja lehdillä.

NUKKETEATTERI

Tehkää näyttämö ja katsomo nukketeatteriesityksiä varten. Näyttämöä varten voitte ripustaa ison lakanan kahden puun väliin. Apuna voi käyttää esimerkiksi narua ja pyykkipoikia. Katsomona toimii esimerkiksi kaatuneen puun runko, jolle lapset voivat istua katsomaan esitystä eväitä napostellen.

Aikuiset voivat esittää ensin vaikkapa jonkun tutun tarinan käsinukkeilla. Tämän jälkeen lapset voivat tehdä omia esityksiä.

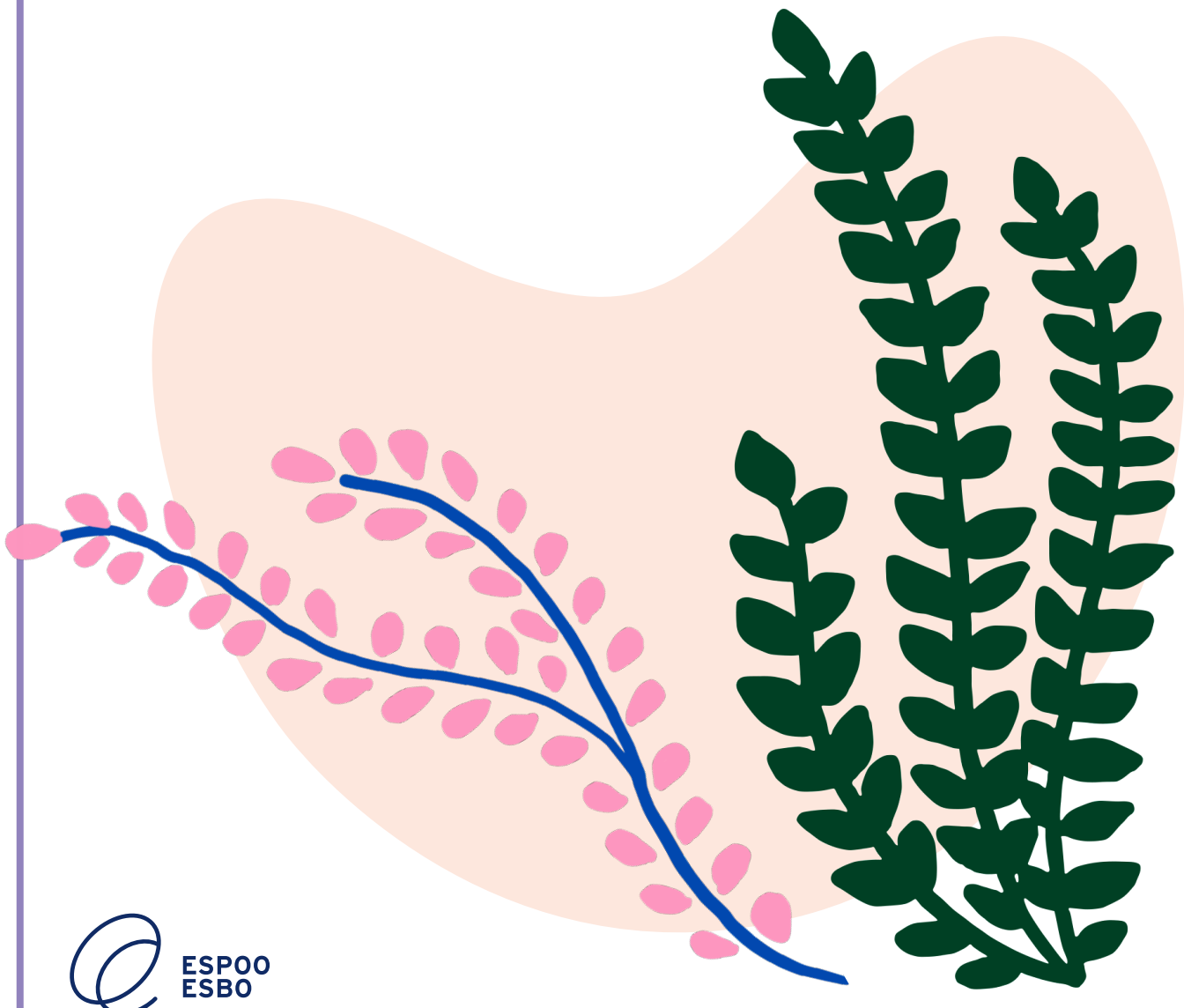

Vinkki: Hyödyntäkää käsinukkeja jokaisenoikeuksien ja turvallisen retkeilyn harjoittelussa. Esityksessä joku metsän eläin voi toimia metsässä ”hassusti”, esimerkiksi repiä puusta oksia, rikkoa muurahaispesää tai poimia myrkyllisiä sieniä. Lapset voivat esityksen aikana antaa hahmolle neuvoja luonnossa toimimiseen.

METSÄN TAIDEMAALARIT

Hyödyntäkää luonnonmateriaaleja maalaamiseen ja piirtämiseen. Keväällä voi hyödyntää esimerkiksi lehtiä ja kukkia, kun taas marjoilla maalaaminen sopii hyvin syksyyn. Myös esimerkiksi kaarnanpalaa voi käyttää värikynän tavoin. Paperina kannattaa käyttää vahvaa vesiväripaperia, jonka alle voi laittaa piirustuslustan tai muu taustatuen.

Kokeilkaa myös ottaa vesivärit tai pullovärit metsään mukaan, mutta käyttäkää siveltimien sijaan havunoksia, lehtiä ja rikkakasveja.

METSÄORKESTERI

Metsä on rytmejä ja soittimia täynnä! Kokeilkaa tehdä erilaisia ääniä luonnonmateriaaleja hyödyntäen. Miltä kuulostaa esimerkiksi:

- Keppien hakkaaminen vastakkain
- Kivellä kallioon naputtaminen
- Kaatuneen puunrungon naputtelu kepillä
- Maahan pudonneiden lehtien ”sekoittaminen” kepeillä tai käsin
- Lätäkössä hyppiminen
- Kahden kuusenkävyn hankaaminen vastakkain

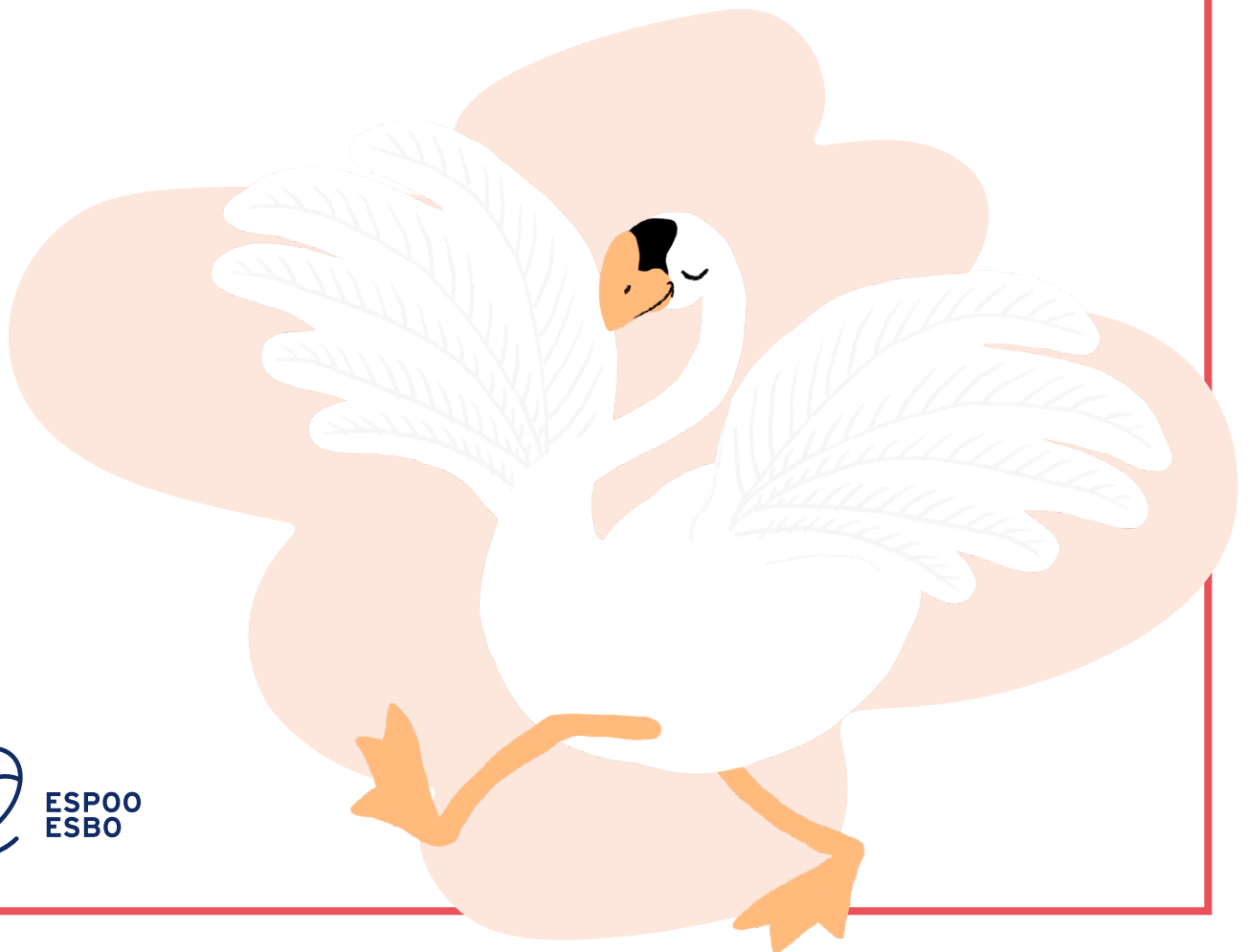
Tehkää metsäorkesteri ja säestäkää metsäsoittimilla tuttuja lauluja! Kokeilkaa vaikkapa näitä:

- Sade (E. Lamponen, Muskaripellen lauluja)
- Hiiri mittaa maailmaa (S. Perkiö ja H. Huovi, Vauvan vaaka)

JUHLAT METSÄSSÄ

Viettäköö metsässä juhlia. Miettikää ensin yhdessä, mitä hyviin juhliin kuuluu. Juhlissa voi olla esimerkiksi musiikkia, esityksiä tai tarjoilua. Tässä muutama vinkki ikimuistosiin metsäjuhliin:

- Koristelkaa tuttu metsäpaikka ilmapalloin ja lippuviirein. Siivotkaa yhdessä jälkenne juhlien päätteeksi.
- Tehkää herkkuja trangia-retkikeittimellä (löytyy välinelainaamoiden retkisetistä). Kokeilkaa vaikkapa trangiapoppareita tai lettuja!
- Tehkää kakku luonnonmateriaaleista; valmistakaa pohja, täytteet ja koristeet – kynttilöitä unohtamatta. Kakun ympärillä voidaan laulaa myös onnittelulaulu kuvitteelliselle synttärisankarille. Kuka se voisi olla?

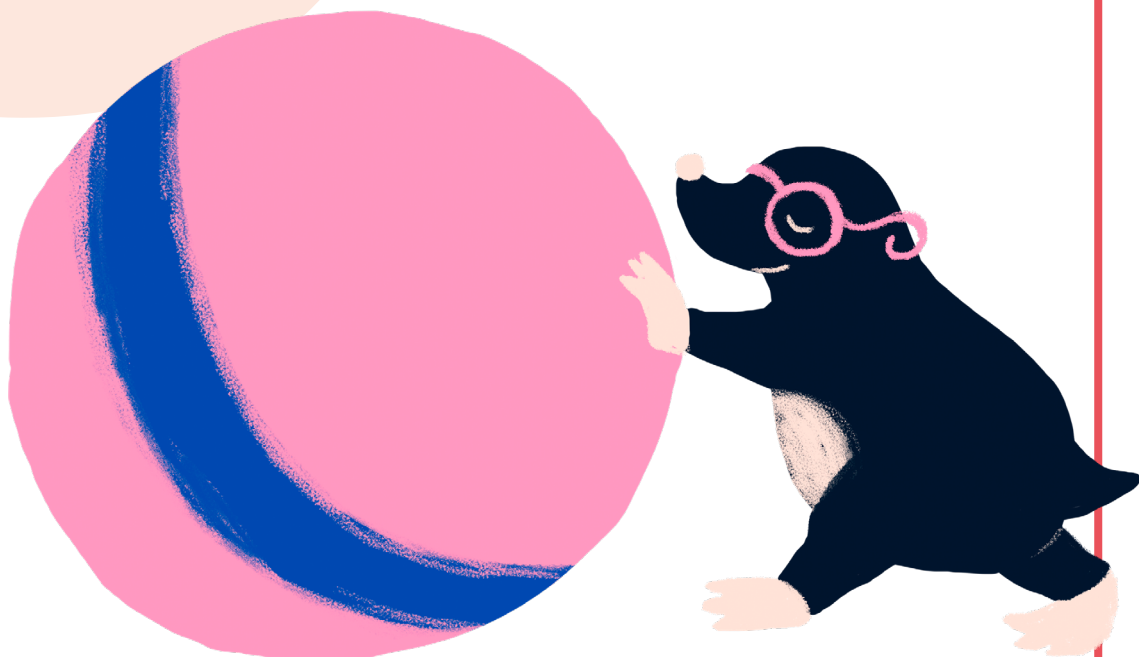
METSÄLELUPÄIVÄ

Mitä jos pitäisittekin perinteisen oman lelun päivän metsässä? Tutut lelut houkuttelevat aivan uudenvuodenlaisiin leikkeihin, kun leikkiympäristönä toimiikin metsä. Sopiva lelu metsälelupäivään on kosteutta ja likaa kestävä (ja tarvittaessa pestävä). Lisäksi aivan pienimmät lelut kannattaa jättää kotiin, etteivät ne huku metsässä.

Vinkki: Leikkikää lelun piilotus-leikkiä, siten, että lelun piilottanut lapsi antaa lelun sijainnista vihjeen, esim. ”se on puun oksalla” tai ”se on ison kiven takana”. Piilottaja voi antaa etsijöille ohjeita, kuten ”eteenpäin, alemmas, sivulle...” Samalla opitaan sijaintikäsitteitä ja ohjeiden antamista.

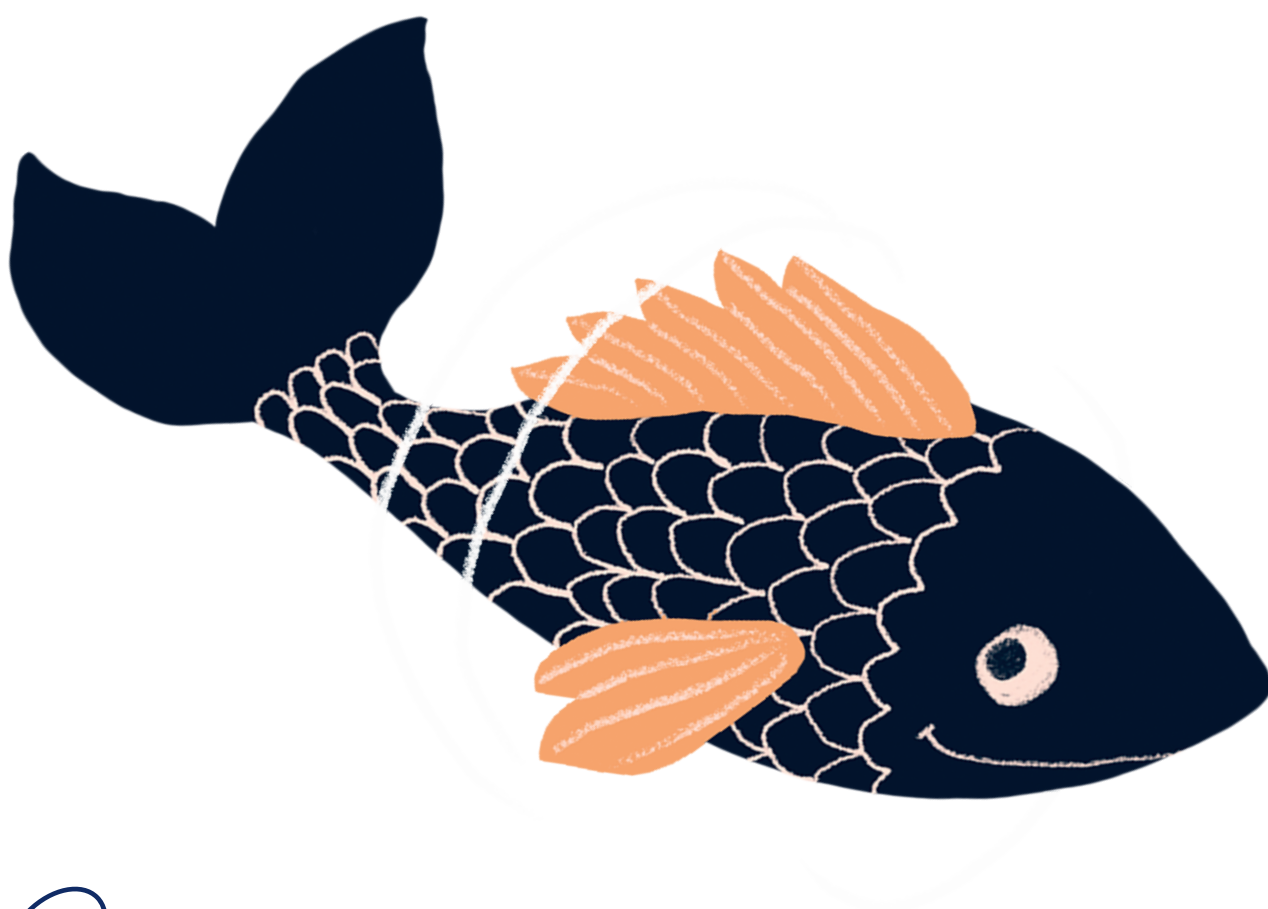
Vinkki: Valokuvatkaa omia leluja metsäympäristössä.

Tehkää päiväkodille näyttely teemalla ”Lelujen metsäretki”. Lapset voivat aikuisen kirjaamana kuvien yhteyteen kertoa, mitä lelut metsäretkellä tekivät.

SARDIINIPURKKI

Sardiinipurkki on hauska versio perinteisestä piilosleikistä. Yksi leikkijöistä menee piiloon, muiden laskiessa yhdessä sovittuun lukumäärään, esimerkiksi 20:een. Kaikki lähtevät yhtä aikaa etsimään piilossa olijaa. Leikkijä, joka löytää piilossa olijan, menee tämän kanssa samaan piiloon, jolloin piilossa olijoiden määrä pikkuhiljaa kasvaa. Piilossa ollaan siis kuin sardiinit purkissa. Viimeisestä löytäjästä tulee seuraava piiloon menijä.

LAKANALEIKKI

Tämä leikki sopii hyvin nimien opetteluun ja tutustumiseen, mutta leikki on myös tutulle lapsiryhmälle hauska.

Lapset jaetaan kahteen joukkueeseen. Aikuiset pitävät isoa lakanaa joukkueiden välissä, niin, etteivät joukkueet näe toisiaan. Joukkueet valitsevat hiljaisesti keskuudestaan yhden lapsen, joka siirtyy aivan lakanan eteen istumaan. Kun kummastakin joukkueesta on valittu leikkijä ja nämä istuvat vastakkain lakana välissään, aikuiset tiputtavat lakanan. Tällöin lakanan edessä istuvien lasten tulee nopeasti sanoa edessään istuvan lapsen nimi. Nopeampi saa ”varastaa” toisen omaan joukkueeseensa.

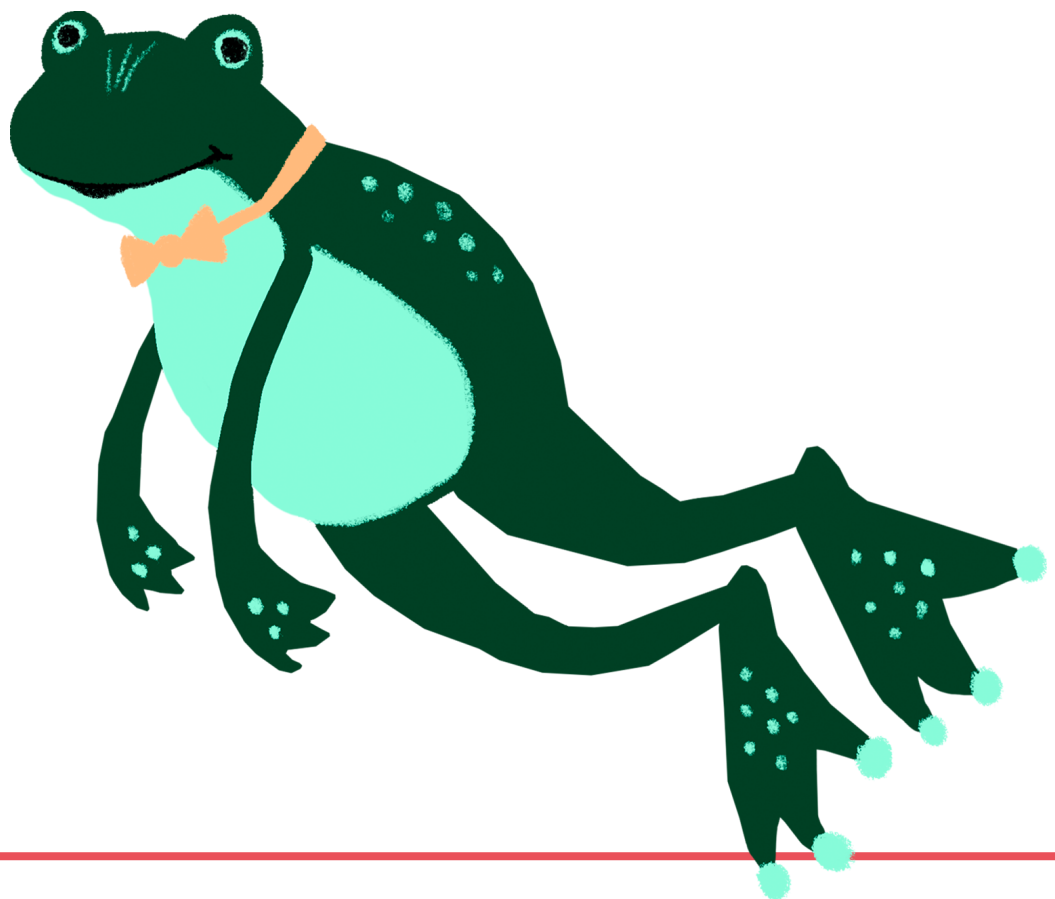

METSÄN ELÄINTEN PÄIVÄ VALOKUVAAMALLA

Metsä on monen eläimen koti, mutta miltä mahtaakaan näyttää arkiset touhut metsän eläinten näkökulmasta? Millainen on leppäkertun olohuone tai miltä näyttää metsähiirten illallispöytä? Entä millainen on oravien kuntosali tai saukkojen uimahalli?

Laskeutukaa metsän eläinten tasolle ja valokuvatkaa eläinten koteja ja arkitouhuja. Voitte käyttää pieniä muovieläimiä, pehmoleluja tai lasten askartelemia eläinhahmoja valokuvien hahmoina.

Lapset voivat lopuksi kertoa ottamistaan valokuvista. Halutessanne voitte liittää lasten tarinat äänitallenteina kuviin, esimerkiksi Draw&Tell- tai Pages -sovelluksen avulla.

PUHUVAT PUUT

Mitä puut sanoisivat, jos niillä olisi suu? Entä kivet, kävyt tai kannot? Tämän leikin myötä metsä herää eloon!

Tehkää valitsemistanne metsässä olevista asioista eläviä valokuvaamalla niitä ja tekemällä niille suut ChatterPix-sovellusta käyttämällä. Sovelluksen avulla voitte koristella valokuvat tarrojen avulla ja lisätä hahmoille esimerkiksi silmät.

Lapsen puhetta voi tallentaa kuvan yhteyteen, jolloin näyttää, että puu olisi puhuva!

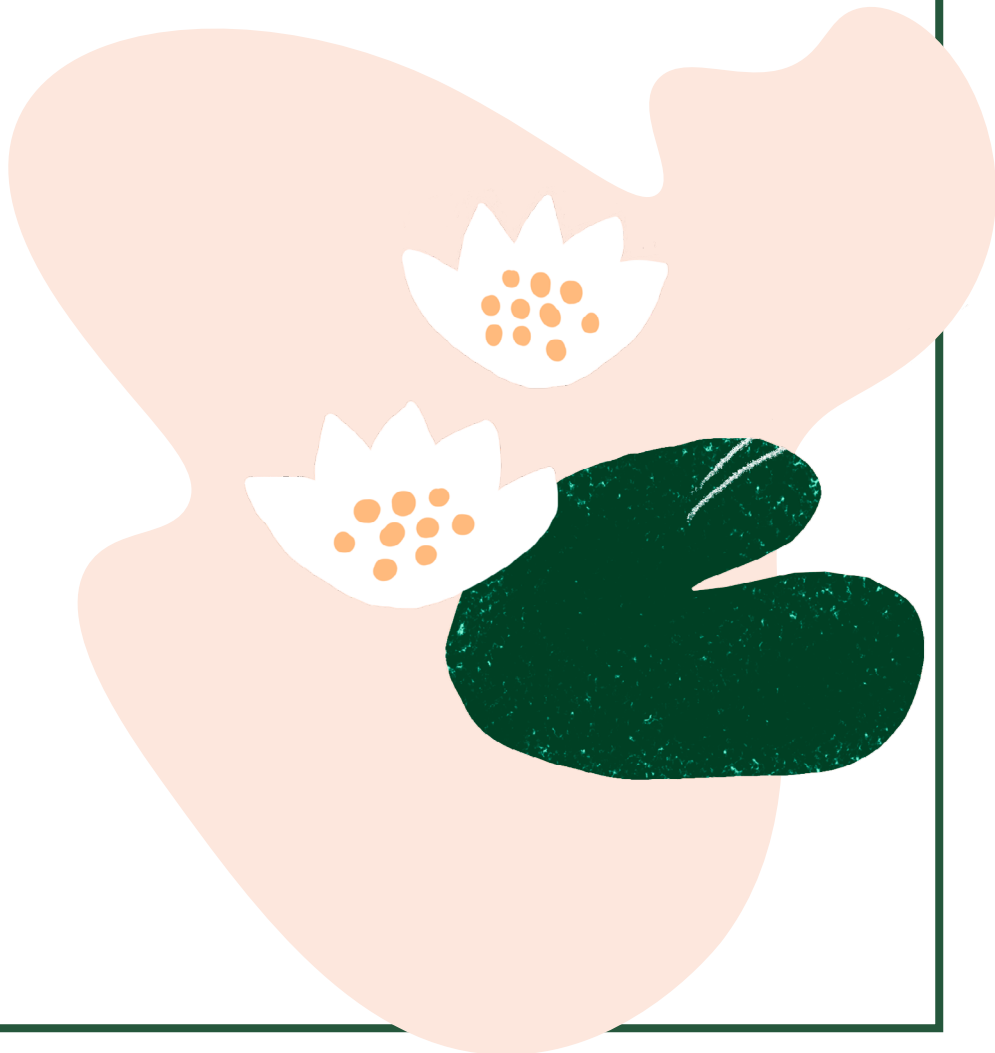

SIBELIUSBOKSI

Säveltäjä Jean Sibelius oli suuri luonnon ystävä ja hänen kerrotaan kulkeneen taskussaan pieni pahvirasia, jossa oli sammalta. Sammaleen tuoksun avulla hän pystyi palaamaan mielessään metsään, missä ikinä kulkikin.

Tehkää omat Sibeliusboksit keräämällä tyhjiin tulitikkurasioihin itselle tärkeitä asioita luonnosta. Rasiaan voi kerätä esimerkiksi marjoja, kaarnanpalan, kukkia, lehtiä tai pienen havunoksan – mitä vain, mikä muistuttaa itseä metsästä silloin kun sinne ei pääse.

Lopuksi jokainen voi esitellä, mitä on rasiaan kerännyt. Rasioista voi koota myös näyttelyn, tai liittää rasia osaksi lahjaksi annettavaa korttia. Sibeliusboksien kokoamisen yhteydessä voidaan tutustua Sibeliuskseen, pohtia luontosuhdetta tai harjoitella jokaisenoikeuksia. Voitte myös koristella tulitikkurasiat.

KÄPYKOODAUSTA

Sarjoittamista kävyillä: Harjoitelkaa sarjoittamista käyttämällä kuusen- ja männynkäpyjä. Kokeilkaa tehdä erilaisia sarjoja, kuten; männynkäpy – männynkäpy – kuusenkäpy. Jokainen voi tehdä oman sarjan ja kokeilla sitten jatkaa kaverin tekemää sarjaa. Voitte merkitä sarjassa toistuvan jakson ympäröimällä sen esimerkiksi punaisella villalangalla.

Metsäohjelmointia: Metsäohjelmointia: Sopikaa metsän esineisiin liittyvät liikkeet, esim:

- Käpy = hyppy tasajaloin paikallaan
- Kivi = Käy kyykyssä
- Keppi = Seiso varpaillaan kädet ylhäällä

Tehkää esineistä jonoja, jotka toimivat ohjelmointiohjeina. Toistakaa jonojen liikkeet järjestyksessä vasemmalta oikealle.

VARJOLLE KASVOT

Tutkikaa aurinkoisella säällä varjoja. Millainen varjo on puulla? Entä minulla? Entä mitä varjolle tapahtuu, kun liikun?

Tehkää varjoillenne kasvot. Etsikää tasainen ja aurinkoinen alue, jolle varjohahmon kasvot tehdään hyödyntäen luonnonmateriaaleja, kuten keppejä, kiviä ja lehtiä. Muista, että varjo lankeaa eteesi silloin, kun selkäsi osoittaa aurinkoon.

Kun varjohahmon kasvot ovat valmiit, asetu kasvojen eteen seisomaan siten, että pääsi varjo lankeaa varjohahmon kasvojen kohdalle. Voitte keksiä erilaisia hassuja asentoja varjohahmolle ja valokuvata niitä.